

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. І.І.МЕЧНИКОВА

На правах рукопису

ДУБОВИК ОЛЕКСАНДРА ЮРІЇВНА

ОБРАЗИ ФЛОРИСТИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ
(на матеріалі американських поетичних творів ХХ ст.)

Спеціальність: 10.02.04 - германські мови

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Одеса - 1997

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Одеському державному університеті ім. І.І.Мечникова.

Науковий керівник -

доктор філологічних наук, доцент
МІЗЕЦЬКА Віра Ярославівна

Офіційні опоненти -

доктор філологічних наук, професор
СМОЛЬСЬКА Аделаїда Костянтинівна
кандидат філологічних наук, доцент
КУСАКОВСЬКА Вікторія Анатоліївна

Провідна організація -

Ізмаїльський педагогічний інститут

Захист дисертації відбудеться "19" червня 1997 року о 13 год.
на засіданні спеціалізованої вченої ради з філологічних наук, шифр
К 05.01.12 в Одеському державному університеті ім.І.І.Мечникова.
Адреса: 270058, м.Одеса, Французький бульвар, 24/26, ауд.130.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці
Одеського державного університету ім. І.І.Мечникова.

Автореферат розіслано " 15 " травня 1997 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Тхор Н.М.

26.37877

Внаслідок того, що поетична творчість є своєрідним продовженням і переосмисленням прадавньої "природної" образності як способу пізнання світу, відзеркаленій у міфології і релігії, центр її уваги зосереджений, зокрема, на взаєминах людини і рослини. Відтак, центральними об'єктами опису в поезії постають різноманітні елементи флори, а однією із провідних паралелей поетичної творчості - ототожнення чи уподібнення людини і рослини.

Флористичні номінації, образні паралелі-конфігурації флористичних образів досліджуються нами на матеріалі американської поезії ХХ ст. Той факт, що ця проблема розроблена недостатньо, і обумовив **актуальність** даної роботи.

Метою дисертації є вивчення функціонування флоризмів у сучасному поетичному тексті, особливостей образного використання флористичних найменувань, конфігурацій флористичних образів як моделей їхнього формування.

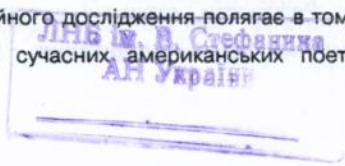
Відповідно до окресленої мети в роботі розв'язувалися такі основні **завдання**:

- 1) визначити специфічні особливості використання флористичних номінацій у поетичних творах найбільш яскравих представників сучасної поезії;
- 2) здійснити тематичну класифікацію флоризмів, супроводжуючи її кількісним аналізом;
- 3) розглянути стилістичні прийоми використання флористичних найменувань;
- 4) відокремити універсальні моделі створення і функціонування флористичних образів;
- 5) характеризувати основні типи конфігурацій флористичних образів.

Поставлені мета і завдання визначили необхідність використання таких **методів** лінгвістичного аналізу, як: дедуктивний, описово-аналітичний, порівняльний, якісно-кількісний; метод суперсегментного аналізу залучається для уточнення отриманих даних у межах макроконтексту твору.

Матеріалом даного дослідження послужили тексти сучасної американської поезії (проаналізовано близько 2500 поетичних творів загальною кількістю 4000 умовних сторінок).

Новизна пропонованого дисертаційного дослідження полягає в тому, що основна увага зосереджена на аналізі сучасних американських поетичних

текстів, недостатньо вивчених з точки зору образності і, зокрема, флористичної образності.

Теоретична значущість дослідження полягає у створенні тематичної класифікації флоризмів, подальшого розвитку методики аналізу механізму творення образних конфігурацій і їх функціонування у поетичному тексті. У роботі також розглядається образне та автологічне використання флоризмів, робляться класифікації флористичних образів на підставі різних принципів. Запропоновані підходи до вивчення образності дозволили, ґрунтуючись на висунутих у роботі критеріях та параметрах, виявити та зіставити засоби та принципи побудови образів у межах основних напрямків поетичної творчості США ХХ ст.

Вірогідність і об'єктивність наукових спостережень, тематичних класифікацій і загальнотеоретичних висновків, поданих у дисертації, забезпечується достатньо великим обсягом опрацьованих теоретичних джерел, а також якісною і кількісною репрезентативністю матеріалу.

Отримані в процесі дослідження результати мають **практичне значення**. Пропонована класифікація флоризмів, розгляд механізму творення образних моделей-конфігурацій і їх функціонування у поетичному тексті стануть у нагоді в подальшому вивченні аналізованого художнього явища. Аналіз використання образних та необразних виразів, елементами яких є флористичні найменування, його методика і результати можуть бути використані в курсах лекцій із стилістики англійської мови, на семінарах з аналітичного читання і інтерпретації тексту, а також при написанні курсових і дипломних робіт, на заняттях з домашнього читання, у спецкурсах, присвячених проблемам тропіки.

Апробація роботи. Результати дослідження обговорювались на щорічних конференціях професорсько-викладацького складу Одеського державного університету у 1993 - 1996 рр., на засіданнях кафедри лексикології та стилістики англійської мови, на міжнародній науковій конференції "Література США. Проблеми традиції, жанру, методу, стилю, поетики" (Черкаси, 1994 р.), на міжнародному симпозиумі "Людина: мова, культура, пізнання" (Кривий Ріг, 1995), міжвузівській науковій конференції "Місце лінгвістичних дисциплін у формуванні комунікативної компетенції" (Ізмаїл, 1995).

Результати, отримані у процесі дослідження, дозволяють винести на **захист** такі основні **положення**:

1. У сучасних американських поетичних текстах одним із основних предметів опису постають різноманітні рослини. Використання флористичних найменувань у ролі фактографічних елементів опису значно (у чотири рази) перевищує кількість випадків їх образного використання. Хоча кореляція автологічного та образного використання флоризмів дорівнює 4:1, кількісний показник тут не є дуже важливим, оскільки образні засоби мають могутній експресивний потенціал, реалізація якого досягається також і достатньо обмеженим числом засобів.

2. Визначення набору образних конфігурацій та семантичні особливості їх елементів, а також кореляція останніх є одним із засобів ідентифікації індивідуального стилю автора. Виділені в роботі образні моделі-конфігурації залишаються у межах універсальних типів.

3. Існування в поезії ХХ ст. - столітті науково-технічного розвитку - прадавніх архетипових флористичних мотивів засвідчує усталеність та "універсальність" конфігурацій у поетичному тексті.

4. Випадки використання меліоративних флористичних образів перевищують пейоративні (приблизно у 2,5 рази). Це пояснюється тим, що для сучасних американських поетів флора є креативною силою, що протиставлена руйнуючій людській душі та свідомість індустріалізації та роботизації життя.

СТРУКТУРА РОБОТИ

Дисертація складається із вступу, шести розділів, висновків і нараховує 182 сторінки машинописного тексту, а також списку використаної літератури з 327 найменувань, серед яких 311 - теоретичні джерела.

У **Вступі** обґрунтовується вибір теми, її актуальність, визначається мета і завдання дослідження, основні методи дослідження, його новизна, практична і теоретична значущість.

Найперші спроби пізнання світу, усвідомлення людиною свого місця у цьому світі, пов'язані з Природою як вічно існуючою, циклічно відновлюваною силою, що на перших стадіях розвитку людства усвідомлюється як антропоморфне божественне начало.

Прадавній поетичний образ виступає по суті єдиною можливою первісною формою пізнання світу. На найпершому етапі розвитку людства зародилося багато різноманітних образів, проте переважна більшість з них - вегетативні -

тобто образи, елементами яких є рослини. Вегетативні міфи можна вважати прадавньою примітивною формою науки.

Саме на ототожненні Людини та Рослини ґрунтується багато міфологічних сюжетів і мотивів. Образи світової поезії також часто спираються на цю паралель. Деякі дослідники пояснюють це тим, що прадавні образи після подолання людством міфологічної свідомості не щезають безслідно із суспільної свідомості, а зберігаються у вигляді поетичних образів у поезії та релігійних символів у релігії.

Внаслідок цього поети продовжують сприймати навколишній світ через призму міфів і прадавніх метафор. Оскільки в релігії ця прадавня образність закріпилася у формі релігійних символів і уявлень, то для будь-якого поета релігія - своєрідне джерело образності.

Навіть у разі атеїстичного світогляду поета, орієнтації на невикористання релігійної образності, вона все одно мимохіть проявляється у тексті його поезії.

Отже, якщо припустити, що поетична творчість є своєрідним продовженням і переосмисленням прадавньої образності, міфології і релігії, про що пише багато вчених (Н.Фрай, І.Г.Франк-Каменецький, О.Фрейденберг та інші), центр її уваги в основному зосереджений на взаєминах Людини і Рослини.

У розділі I даної дисертації розробляється тематична класифікація флоризмів, які аналізуються у складі тематичних груп і підгруп. Далі докладно розглядаються теоретичні передумови дослідження, а саме: існуючі підходи до питання розробки класифікацій флористичних найменувань, до наукового вивчення образних поєднань-повторів у текстах художньої літератури, у тому числі - у текстах поетичних. У даному розділі також обґрунтовується вибір вихідних положень, принципів та критеріїв проведення подальшого вивчення образності у поетичних творах, а також вводяться такі робочі терміни, як: **флоризм, флористичний термін, флористичний образ, образна конфігурація**. Поняття "образна конфігурація" приймається у роботі для того, щоб описати кожний поетичний флористичний образ за допомогою деяких формальних характеристик. "Образна конфігурація" - це усталена модель (семантичний інваріант) "Р" - "Х" чи "Х" - "Р", де "Р" - рослина, "Х" - різноманітні предмети чи явища, а саме: "Л" - людина; "С" - міфічні істоти, наприклад, духи, привиди та інші; "С*" - соматизми, "П" - предмети - конкретні, дотикові об'єкти,

такі, як тканини, одяг, будівлі та інші; "Н" - об'єкти неживої природи, а саме: водоймища, моря, озера, річки; хмари, туман; зірки, сонце, місяць, вогонь; "А" - абстрактні поняття: любов, ненависть, дружба та інші; "Т" - тварини: звірі, плазуни, птахи.

Конфігурації, де рослина є референтом ототожнення (чи уподібнення), ми називаємо *прямою*, а конфігурації, де рослина є агентом ототожнення (чи уподібнення), ми називаємо *зворотною*. У роботі виділяються такі прямі і зворотні конфігурації, як: "Рослина" - "Людина" та "Людина" - "Рослина", "Рослина" - "Міфична істота" та "Міфична істота" - "Рослина", "Рослина" - "Соматизм" та "Соматизм" - "Рослина", "Рослина" - "Предмет" та "Предмет" - "Рослина", "Рослина" - "Об'єкт неживої природи" та "Об'єкт неживої природи" - "Рослина", "Рослина" - "Абстрактне поняття" та "Абстрактне поняття" - "Рослина" і "Рослина" - "Тварина" та "Тварина" - "Рослина". Флористичні образи розглядаються у двох групах: метафоричні та метонімічні утворення. У складі перших розглядаються власне метафори, метафоричні порівняння, метафоричні квазитотожності та метафоричний епітет, у складі других - відповідно власне метонімії (the hat gave me a light), метонімічні порівняння (the man as thin as his leg), метонімічні квазитотожності (the man is his leg) та метонімічні епітети (sleepless nights).

У зв'язку з оцінно-стилістичним принципом виділяються три типи образних засобів, які характеризуються різним відношенням суб'єкта мовлення до референту образного виразу: **а)** меліоративні образи, **б)** пейоративні образи і **в)** нейтральні образи.

Розділ II присвячений дослідженню кореляції автологічного та образного використання флористичної лексики у поетичних творах К.Сендберга. Показана специфіка флористичного поля у художньому світі поета індустріально-урбаністичного напрямку. Виявлені деякі специфічні засоби та усталені тенденції в образній системі, які дозволяють говорити про індивідуально-авторський стиль поета.

Проведений у процесі дослідження аналіз флористичних номінацій у поезії К.Сендберга дозволяє зробити такі висновки:

1. Флоризми традиційно виступають елементами пейзажних характеристик (79,0 % випадків); причому більша частина таких випадків

припадає на опис сільського пейзажу (88,0 %); рідше флоризми зустрічаються в урбаністичному пейзажі (12 %).

2. Флоризми беруть участь у творенні образності, причому кореляція автологічного та образного використання флоризмів становить 7:1. Випадки використання меліоративних образів (2,6% від Qi¹) переважають над пейоративними (1,0%). Вдаючись до флоризмів з меліоративним забарвленням, К.Сендберг передає свій оптимістичний світогляд. Флоризм **"sunflower"** тут є одним із ключових слів, що допомагає передати піднесений тон його поезії завдяки своєму стійкому символізму.

3. Найбільш частотний засіб утворення образності у К.Сендберга - це метафоричні утворення (60,3 % від Qi). Найменш частотний засіб - це власне метонімія, (3,7%). Випадки використання метафоричного епітета та метонімічних утворень зафіксовані не були.

4. Внаслідок дослідження виявлено, що у К.Сендберга переважає символіка індійського фольклору. У цьому зв'язку значна роль належить використанню флоризму **"corn"**, що позначає кукурудзу - одну з важливіших сільськогосподарських культур в історії Америки. Поет звертається до цих прадавніх міфологічних образів і символів для того, щоб втілити істинно народні мотиви, наслідуючи у цьому плані великого американського поета Уолта Уїтмена.

5. У поезії Сендберга було зафіксовано 7 прямих та 4 зворотних конфігурації. Прямі конфігурації (89,7 % від Qi) переважають над зворотними (10,3 %). Найбільш частотний елемент конфігурацій - це Людина (конфігурація "Рослина-Людина" - 40,0 %). Рідше зустрічаються пряма та зворотна конфігурації "Рослина-Абстрактне поняття" (1,8 %) та "Абстрактне поняття-Рослина" (2,6%). Зворотні конфігурації "Міфічна істота-Рослина", "Предмет-Рослина" та "Об'єкт неживої природи-Рослина" зафіксовані не були.

6. Аналіз образного використання флоризмів показав, що флоризми використовуються більш за все для позначення референта, а не агента уподібнення. Це свідчить про те, що флоризми стають безпосереднім об'єктом опису частіше, ніж виконують роль допоміжного засобу при описах інших об'єктів, внаслідок чого антропоцентричне начало не завжди проявляється досить експліцитно і виступає у опосередкованому вигляді.

¹ Qi - загальна кількість випадків образного використання флоризмів

У **Розділі III** розглядається кореляція автологічного та образного використання флоризмів у поезії Р.Фроста, як одного із найбільш самотніх представників американської поезії ХХ ст., аналізується специфіка образної системи флоризмів у його творчості.

У процесі розгляду автологічного та образного використання флористичних номінацій у поезії Р.Фроста зроблено такі висновки:

1. Флоризми у Фроста традиційно є елементами пейзажних нарисів, але пейзаж майже в усіх випадках виступає лише першим планом творів поета. Навіть у творах, які на перший погляд присвячені природі, опису сільського пейзажу, флоризми беруть участь у створенні другого, філософського плану. Випадків описів урбаністичного пейзажу з флористичними елементами у творах Р.Фроста не виявлено. Флоризми, які є елементами побутових нарисів, беруть участь у створенні складних багатовимірних образів, які можуть переростати у символи.

2. Кореляція автологічного та образного використання флоризмів дорівнює 5:1. Меліоративні образи (2,6% від Qi) перевищують пейоративні (1,0 %).

Оскільки до завдання поетів не входить дослідження ботанічної термінології у науковому плані, флористичні назви, наявні в текстах поетичних творів, використовуються головним образом в нетермінологічному аспекті. Поети також можуть використовувати ботанічні терміни для створення професійної характеристики персонажів, як це робить Р.Фрост. У його поезії використані ботанічні флористичні терміни (3 словникові одиниці; сумарна абсолютна частота використання $F_a=3$).

3. Найбільш частотний стилістичний засіб у творах Р.Фроста - це власне метафора (63,7 % від Qi), найменш частотний - метафоричний епітет (2,0 %). Випадки використання будь-яких метонімічних утворень не були виявлені.

4. У системі образів переважає індивідуально-авторський погляд на давньогрецьку символіку рослин, як це ми бачимо в алюзії на давньогрецький міф про "золотих Гесперид", який своєрідно переосмислюється автором (флоризм **"apple"**).

5. В поезії Фроста зафіксовано 6 прямих та 5 зворотних конфігурацій. Прямі конфігурації становлять 83,8 %, зворотні - 16,2%. Людина та Предмет найчастіше використовуються як елементи конфігурацій. Подекуди зустрічаються

прямі та зворотні конфігурації "Рослина-Тварина" (4,8 %) та "Тварина-Рослина" (1,9 %). Флоризми, що є елементами декількох взаємопов'язаних конфігурацій, беруть участь у створенні складних образів, обумовлюючи їхню "глибину" та багатовимірність.

6. У процесі розгляду образного використання флористичних номінацій встановлено, що вони виконують роль референта, тобто об'єкта відображення. Флора спонукає до думок про людину, стає поштовхом до роздумів і аналогій з людським життям. Таким чином, флоризми є елементами, які беруть участь у опосередкованій передачі антропоцентричного начала, притаманного будь-якому тексту, в тому числі і поетичному.

Розділ IV присвячений дослідженню кореляції автологічного та образного використання флористичної лексики в поетичній творчості Х.Дулітл як найпоспідовнішої представниці імажизму в американській поезії ХХ ст. Встановлені специфічні риси та усталені тенденції в образній системі флоризмів, які в значній мірі характеризують індивідуально-авторський стиль поетеси.

Проведений у процесі дослідження аналіз флористичних номінацій, властивих поезії Х.Дулітл, дозволяє зробити такі висновки:

1. Світ флори в поезії Х.Дулітл є одним із основних предметів опису. Традиційно флоризми виступають чинниками у творенні пейзажних і портретних характеристик, відіграючи роль зображальної деталі.

2. Кореляція автологічного та образного використання флоризмів становить 4,5:1. Флористичні образи поетеси переважно нейтральні. Використання меліоративів (13,0 %) пов'язане переважно з авторською схиленістю перед Жінкою, що пояснюється феміністичними поглядами Х.Дулітл. Випадки використання пейоративних флористичних образів зафіксовані не були.

3. Найбільш частотний стилістичний засіб - це власне метафора (64,1% від Q1), найменш частотний - метафорична квазитотожність (5,9 %). Випадки використання метафоричного епітету та метонімічних утворень зафіксовані не були.

4. У своїх творах поетеса використовує і традиційну, і індивідуально-авторську символіку. Х.Дулітл відтворює образи і символи давньоєгипетської і давньогрецької міфології. У творах Х.Дулітл зустрічаються біблійні алюзії.

Особливості використання традиційної греко-римської символіки у Х.Дулітл пов'язані з авторським переосмисленням теорії її учителя і лікаря З.Фрейда.

Специфічний момент символіки Х.Дулітл пов'язаний зі своєрідним подоланням "категорійної помилки" прадавніх міфів у її поезії. Рослини підвищуються до рівня богів, здатних позбавити людство від воєн, хвороб тощо. У Х.Дулітл "божественними" стають різноманітні рослини - лотос (**lotus**), квітка (**flower**), трава (**grass**) та традиційно - маслина (**olive**).

5. Елементи конфігурацій залишаються переважно у межах основних типів. Проте конфігурації поетеси менш різноманітні, ніж конфігурації Р.Фроста та К.Сендберга. Якщо у кожного з поетів їх 11, то у Х.Дулітл - тільки 9. Найбільш частотний елемент конфігурацій поетеси - Людина та Предмет (конфігурації "Людина-Рослина" та "Рослина-Предмет"). Рідко використовується пряма конфігурація "Рослина-Людина". Випадки використання конфігурацій "Рослина-Тварина" та "Тварина-Рослина", а також зворотних конфігурацій "Міфічна істота -Рослина" не були зафіксовані.

6. Антропоцентричне начало в поезії Х.Дулітл чіткіше виражене, ніж у творах К.Сендберга і Р.Фроста. Це пов'язано з тим, що одне із центральних місць у її поезії віддане Жінці. Для її характеристики поетеса використовує паралелі з рослинним світом.

У **Розділі V** аналізується кореляція автологічного та образного використання флоризмів у поетичній творчості В.К.Вільямса як одного із провідних представників об'єктивізму, робляться висновки стосовно характерних особливостей використання флористичних номінацій в його творчості, а саме:

1. Флоризми використовуються автором як елементи пейзажних (66,0%) та побутових (44,0 %) нарисів.

2. Незважаючи на той факт, що В.К.Вільямс відноситься до числа поетів - об'єктивістів, в його творчості можна знайти чимало випадків образного використання флоризмів (15,7 %). Це свідчить про той факт, що закони поезії, як специфічного роду літератури, перемагають спроби порушити ці закони та позбавити поезію образності. Флористичні образи, без яких В.К.Вільямс все ж таки не може обійтися, переважно нейтральні, що пов'язане з індивідуально-авторськими поглядами на природу як на нейтральну силу.

3. Найбільш частотний стилістичний засіб у творах поета - власне метафора (68,9% від Qi), найменш частотний - метафорична квазитотожність

(6,0 %). Випадки використання будь-яких відмін метонімії та метафоричного епітета зафіксовані не були.

4. Усією своєю творчістю поет спростовує принципи об'єктивізму, заявлені ним як програмні. Наділення предметів опису якостями, що в реальному житті їм не властиві, зокрема, надання елементам флори якостей, що властиві об'єктам неорганічного світу, свідчить про вельми суб'єктивний підхід автора до зображення дійсності в художньому тексті.

Разом з тим, установка об'єктивізму на мінімальне використання образності приводить до переваги стертих метафоричних утворень та традиційної символіки. Поет використовує переважно давньогрецьку символіку рослин, найбільш інтересні в цьому плані випадки використання флоризму **"asphodel"**.

5. В поезії зафіксовано 6 прямих та 5 зворотних конфігурацій. Прямі конфігурації становлять 71,6 %, зворотні - 28,4 %. Найчастіше елементами конфігурацій є різноманітні предмети. Пряма конфігурація "Рослина - Міфічна істота" та зворотні конфігурації "Міфічна істота - Рослина" та "Тварина - Рослина" у творах В.К.Вільямса не зафіксовані.

У поетичній творчості Вільямса були зафіксовані випадки вживання прадавніх мотивів, пов'язаних із світом флори. Це перш за все мотив Світового дерева.

6. Кореляція різноманітних конфігурацій та їх елементів може розглядатися як індикатор індивідуальних особливостей стилю автора.

У **Розділі VI** розглядається кореляція автологічного та образного використання флоризмів у поезії А.Гінсберга як найталановитішого представника бітництва, робляться висновки щодо специфіки їх використання:

1. Флоризми, що використовуються у пейзажних (79,0 %) та побутових (21,0 %) картинах, виступають у ролі постійних елементів при розробці визначальної теми поезії А.Гінсберга, а саме - критичного опису науково-технічного розвитку і його руйнівного впливу на все живе. Світ флори поетичних творів автора протистоїть світу індустріальному.

2. Незважаючи на авторську настанову на невикористання образних засобів, високий відсоток залучення флористичних номінацій припадає на їхнє образне вживання (19,1 %). Цей факт доказує значущість законів поетичного роду літератури, які діють всупереч намаганням від них відмовитися.

3. У системі образних засобів значне місце посідають власне метафори (53,0 %). При цьому слід відзначити використання так званої "машиної метафори" - ототожнення флористичних об'єктів з механічними пристроями. Ототожнюючі об'єкти флори з механічними пристроями, поет показує їх несумісність, що в контексті його творчості свідчить про несприйняття ним наслідків науково-технічної революції. Найменш частотний стилістичний засіб А.Гінсберга - метафоричний епітет (1,0%). Випадки використання будь-яких метонімічних утворень не були зафіксовані.

4. З точки зору символіки образів творчість поета визначається певною еkleктикою, про що свідчить існування християнських, мусульманських та буддистських мотивів. Особливий вплив на світ образів А.Гінсберга справила буддистська символіка. Крім традиційної символіки, поет використовує індивідуально-авторську символіку. При цьому значне місце належить флоризму "**tree**". У контексті усієї творчості А.Гінсберга дерево символізує перевагу природи над індустріалізацією життя.

5. У поезії Гінсберга зафіксовано 7 прямих (82,7 %) та 5 зворотних (17,3 %) конфігурацій. Найбільш частотні - це прямі конфігурації "Рослина-Міфічна істота" (23,4 %) та "Рослина-Предмет" (16,9 %). Це свідчить про існування у творчості поета-бітника як подвійно реалістичних мотивів, що передаються за допомогою конфігурації "Рослина-Предмет", а також й певної частки фантастичних образів, для створення яких яватор використовує конфігурацію "Рослина-Міфічна істота". подекуди поет звертається до використання прямої конфігурації "Рослина-Тварина" (4,3%). Зворотні конфігурації "Рослина-Соматизм" та "Рослина-Тварина" зафіксовані не були.

6. У процесі аналізу образної ролі флоризмів встановлено, що, як і у К.Сендберга і Р.Фроста, ці номінації використовуються перш за все для позначення референта, а не агента уподібнення. Це свідчить про те, що флоризми стають безпосереднім об'єктом опису частіше, ніж виконують роль допоміжного засобу при описі інших об'єктів.

У **Висновках** підводяться загальні результати дослідження. Виконане дослідження дозволило зробити ряд висновків та узагальнень підсумкового характеру.

1. Внаслідок аналізу флоризмів виявлено і образне, і автологічне їх застосування. При цьому вживання їх у ролі фактографічних елементів опису

значно (приблизно в чотири рази) переважає кількість випадків образного використання. Проте кількісний показник тут не так важить, оскільки образні засоби наділені могутнім експресивним потенціалом, реалізація чого забезпечується досить обмеженою кількістю засобів.

2. Майже всі флоризми, наявні в текстах поетичних творів американських авторів XX ст., у більшості випадків (90 %) використовуються в нетермінологічному аспекті. Ботанічні терміни вводяться лише для створення професійної характеристики персонажа, як це відбувається у творах Р.Фроста.

3. Конфігурації флористичних образів є відзеркаленням прадавньої "природної" образності, що є одним із основних засобів пізнання світу людиною. У творах американських письменників XX ст. зустрічаються алюзії на міфологічні образи і символи. Так, у поезії Р.Фроста наявні алюзії на деякі давньогрецькі міфи, К.Сендберг творчо переробляє міфологічні образи індійського фольклору, Х.Дулітл відтворює і переглядає образи і символи давньоєгипетської і давньогрецької міфології.

У поетичних творах також зустрічаються алюзії на різноманітні релігійні образи. Так, у творах Х.Дулітл зустрічаються біблійні алюзії, у А.Гінсберга - образи і символи буддистської і християнської релігії. Поети звертаються до цих прадавніх міфологічних образів і символів лише для того, щоб втекти від проблем сучасності у світ античності (Х.Дулітл), або для того, щоб втілити істинно народні мотиви (К.Сендберг), або з метою загострення критики сучасного суспільства (А.Гінсберг). Оскільки одним із основних елементів міфології і релігії є рослини, то саме за їх допомогою розробляються основні теми поетів.

Прадавня архетипова флористична образність проявляється у аналізованих поетичних текстах навіть за відсутністю алюзій на міфологію і релігію. Вона проявляється при використанні авторами архетипових паралелей, таких, як уподібнення рослин і божеств у творах представників різних напрямків американської поезії - імажисти Х.Дулітл і бітника А.Гінсберга, а також використання таких архетипових мотивів, як, наприклад, "письмена гілок" (Х.Дулітл, А.Гінсберг), та різноманітних паралелей із "світовим деревом" як опори Всесвіту.

Отже, існування в поезії ХХ ст. - століття стрімкого розвитку індустрії - прадавніх конфігурацій засвідчує їхню усталеність і "універсальність" в поетичному тексті.

4. Той факт, що образні конфігурації залишаються переважно (близько 90,0 %) у межах універсальних типів, спростовує усталену думку про те, що сучасна поезія відзначається фрагментарністю, розірваністю тем і образів.

5. Флористичні номінації в досліджуваних текстах позначають об'єкти, які є безпосереднім предметом опису (перевага прямих конфігурацій - 75,6 % над зворотними - 24,4 %).

У світі поетичних образів флора насамперед спонукає до роздумів і аналогій з людським життям, про що свідчить провідне місце в парадигмі конфігурацій структур, в яких агентом виступає Людина. Однією із основних паралелей образності сучасних американських поетів є конфігурації "Рослина-Людина" та "Людина-Рослина". Ці конфігурації у сумі дають 48,0 % від усіх відокремлених конфігурацій. Таким чином, флористичні одиниці функціонують як опосередковані елементи створення антропоцентричного начала поетичних текстів.

Дослідження показало, що у розглянутих творах спостерігається перевага випадків вживання конфігурацій "Рослина-Предмет" та "Предмет-Рослина" над конфігураціями "Рослина-Абстрактне поняття" і "Абстрактне поняття-Рослина". Це означає, що увага поетів зосереджена переважно на конкретному, відчутному предметі, а не на абстрактних категоріях. Поети використовують конфігурації "Рослина-Предмет" та "Предмет-Рослина" для того, щоб протистояти розпаду, хаосу сучасної дійсності шляхом конкретизації предмета чи явища. Загалом у творах американських поетів ХХ ст. переважає цілісний, а не дискретний опис рослин.

6. При створенні флористичної образності провідне місце традиційно належить метафоричним утворенням (в середньому близько 90,0 % випадків від усіх випадків образних сполук) і, зокрема, власне метафорам.

Зжита метафорична образність (в середньому 60,0 %) переважає над індивідуально-авторською (40,0 %), але використані авторами образи сприяють створенню своєрідної картини світу у межах творчості кожного поета. У цьому плані особливу зацікавленість викликають випадки використання метафоричних

кваліфікаційності, які у більшості випадків (близько 90,0 %) - індивідуально-авторські.

Найменш частотним образним засобом є метонімічні утворення (близько 10 %) та метафоричний епітет - 1,0 % від усіх образних засобів.

7. Внаслідок аналізу флористичних образів відповідно до оцінностилістичного принципу встановлено, що більшість образів є нейтральними. Перевага нейтральних образних засобів пов'язана з авторськими орієнтаціями і впливом літературної традиції. Так, у творах Р.Фроста вплив романтичної традиції проявляється у своєрідному відмежуванні людського світу від природи і, зокрема, світу флори, внаслідок чого природа постає, насамперед, як нейтральна сила. У творах В.К.Вільямса переважання нейтральної образності пов'язане з індивідуально-авторськими поглядами на природу як на нейтральну силу. Меліоративні образи зустрічаються у 2,5 рази частіше, ніж пейоративні. Це пояснюється тим, що для сучасних американських поетів (А.Гінсберг, Х.Дулітл) флора виступає креативною силою, яка протистоїть індустріалізації життя, що руйнує людську душу і свідомість. Рослини постають у ролі своєрідного Месії, який має врятувати людство і вивести його із глибокої духовної кризи. Найчастіше ціми функціями наділяються такі елементи флори: дерево як таке (**tree**), соняшник (**sunflower**), маслина (**olive**) і лотос (**lotus**).

Отже, можна зробити висновок про усталеність флористичної підсистеми в поетичному тексті. Незалежно від програмних настанов авторів даються визначення даного роду літератури: образність, в тому числі флористична, представляє собою універсальну константну категорію поетичного тексту.

Все це свідчить про важливу роль флористичних номінацій у поетичній творчості. Подальше дослідження цього питання стає важливим кроком на шляху вивчення сучасної стилістики англійської мови.

За результатами досліджень зроблено 7 публікацій:

1. Флористическая лексика в поэтическом творчестве Р.Фроста // Філологічні проблеми зарубіжної літератури XVIII-XX ст.:36. наук. пр.-Одеса, 1996.-С. 29-37.
2. Флористические образы в новеллах Д.Лоуренса // Філологічні проблеми зарубіжної літератури XVIII-XX ст. :36. наук. пр. - Одеса, 1996. - С. 37-38 (в соавторстве).
3. Некоторые особенности использования флоризмов в поэзии В.К.Вильямса // Актуальні проблеми вивчення мови та мовлення, міжособової

та міжкультурної комунікації: Міжвуз. зб. наук. пр. - Харків: Константа, 1996. - С.74-75.

4. Образы флористики в художественном тексте (на материале поэтических произведений К.Сэндберга). - Деп. в ГНТБ Украины. - 04.04.1996, № 401-УК96. - 26 с.

5. Образы флористики в творчестве Р.Фроста / Література США. Проблеми традиції, жанру, методу, стилю, поетики: Тези міжнародної наукової конференції. - Черкаси, 1994. - С.57-58 (в соавторстве).

6. Поетичне світовідчуження К.Сендберга // Людина і культура майбутнього: Матеріали Міжнародного симпозиуму "Людина: мова, культура, пізнання". - Кривий Ріг: МДЦ ЛМКП, 1995. - С.29-30.

7. Особенности коммуникативной направленности поэтического текста (на материале поэтических произведений А.Гинсберга) // Матеріали доповідей міжвузівської наукової конференції, присвяченої 55-річчю Ізмаїльського пед. ін-ту "Місце лінгвістичних дисциплін у формуванні комунікативної компетенції". - Ізмаїл, 1995. - С.21-22.

Дубовик А.Ю. Образы флористики в художественном тексте. (на материале американских поэтических произведений XX в.).

Диссертация на соискание учёной степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.04 - германские языки. Рукопись. Одесский государственный университет им. И.И.Мечникова.

В диссертации рассматривается корреляция автологического и образного использования флористических номинаций. Большое внимание уделяется исследованию основных образных флористических конфигураций в произведениях представителей ведущих литературных течений США XX в., таких, как имажизм (Х.Дулитл), объективизм (В.К.Вильямс), битничество (А.Гинсберг), а также в произведениях К.Сэндберга и Р.Фроста, многогранное творчество которых не укладывается в рамки каких бы то ни было определённых направлений. В работе прослеживаются связи между архетипическими образами, сложившимися в различных культурах мира и образами указанных индивидуально-авторских металогических систем.

Dubovik A.Yu. Floristic images in fiction (in the realm of modern American poetry). Thesis for a degree of candidate of science in the field of philology in the speciality 10.02.04 - German languages. The Odessa State University. Odessa, 1997.

A problem of correlation of figurative and non-figurative floristic denominations is being investigated in the dissertation. Much attention is given to the investigation of the main floristic image configurations in the poetic works of the representatives of the XXth century USA leading literary trends, such as imagism (H.Doolittle), objectivism (W.C.Williams), beatnik movement (A.Ginsberg). Poetry of R.Frost and C.Sandburg is also being analysed. Due to the versatility of the poetic works of the latter they can not be confined to any certain literary school.

Links between archetypal images which were formed in different world cultures and images of the above mentioned individual poetic metalogical systems are also being compared.

Ключові слова: поетичний текст, флоризм, флористичний термін, флористичний образ, образна конфігурація.

Здано до набору 13.05.97 р. Підписано до друку
14.05.97 р. Формат 60x84/16. Папір офсетн.
Обсяг 1 ум. др. арк. Наклад 100 прим. Замовлення 239.

Надруковано НВФ "Астропринт",
Одеса, 270058, Французький бульвар, 24/26.
Тел.: 26-98-82, 68-77-33.

436259

AB 37.811